

بررسی تأثیر دفعات و مراحل برداشت بر عملکرد کمی و اسانس آویشن کوهی *Thymus kotschynus* و آویشن دنایی *Thymus daenensis* در شرایط مزرعه

احمد اکبری نیا، ابراهیم شریفی عاشور آبادی، فاطمه سفید کن

استادیار پژوهشی مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی قزوین و اعضای هیئت علمی
موسسه تحقیقات جنگل ها و مراتع

گیاه آویشن از پر مصرف ترین گیاهان دارویی دنیاست. از ۲۱۴ گونه آویشن تعداد ۱۴ گونه آن در ایران پراکنش داشته که گونه های آویشن کوهی *Thymus kotschynus* Boiss&Hohen و آویشن دنایی *Thymus daenensis* بومی نواحی کوهستان های ایران بوده و سرشاخه های آن ها در صنایع دارویی و طب سنتی مورد استفاده قرار می گیرد. عملکرد سرشاخه و اسانس این گونه ها در مراحل شروع گل دهی، ۵۰ درصد گل دهی و گل دهی کامل و در چین های مختلف برداشت و در طول فصل رویش در یک طرح کرت های خرد شده در قالب بلوک های کامل تصادفی در سه تکرار در شرایط مزرعه مورد بررسی قرار گرفتند. اسانس سرشاخه های خشک شده در سایه و در دمای محیط با دستگاه تقطیر با آب به مدت سه ساعت اندازه گیری شد. نتایج نشان داد که عملکرد سرشاخه آویشن کوهی در برداشت اول بالاتر بوده (۱۱۰۰ کیلوگرم در هکتار) و در چین های بعدی روند کاهشی نشان داد و مقدار آن به ۴۲۵ کیلوگرم در هکتار در چین چهارم کاهش یافت. هم چنین عملکرد سرشاخه آویشن دنایی در برداشت اول بالاتر بوده (۴۸۰ کیلوگرم در هکتار) و در چین های بعدی روند کاهشی نشان داد و مقدار آن به ۲۰۲ کیلوگرم در هکتار در چین چهارم کاهش یافت. با پیشرفت رسیدگی گیاهان و افزایش میزان گل دهی، عملکرد سرشاخه هر دو گونه نیز افزایش نشان داد و بیشترین عملکرد سرشاخه در مرحله گلدهی کامل گیاه در همه چین های برداشت مشاهده گردید. هم چنین چین های برداشت بر میزان اسانس گیاه تأثیر معنی دار داشت و بیشترین اسانس آویشن کوهی (۱/۶۱ درصد) و دنایی (۲/۷۷ درصد) مربوط به چین اول بود. مرحله برداشت نیز بر میزان اسانس تأثیر گذاشت و مرحله ۵۰ درصد گل دهی اسانس بیشتری از مرحله شروع گل دهی و گل دهی کامل داشت. با توجه به عملکرد

پنجمین کنگره علوم باغبانی ایران - شهریور ماه ۱۳۸۶ - دانشگاه شیراز

اقتصادی که عملکرد اسانس (حاصلضرب عملکرد سر شاخه در میزان اسانس) گیاه در واحد سطح می باشد، برداشت هر دو گونه در شرایط کشت شنده در مزرعه در مرحله گل دهی مناسب تر از مراحل دیگر بود.